

Chilf Mária: Művek/Works 1990–2010, K. N., 2010.

D. M.: Úgy látszik, nem bírunk kilépni a köztesből újabb könyvünkkel sem. Vajon miért vonz minket ez a közöttiség?

P. J.: Köztes terekben megtehetjük, hogy a képek felől szövegekbe kívánczunk, szövegekből meg vissza a képek terébe. Mint amikor elutazunk, hogy visszatérjünk. Korábban Földényi F. László könyvéről beszélgettünk. Chilf Mária könyvében van egy Földényi-idézet: „Aki igazán melankolikus, az észreveszi, hogy a dolgoknak van egy ismeretlen arca is. Örökös honvágyat érezni az ismeretlen táj iránt, amely felé az arc tekint.” Erről a honvágyról beszélnek Domokos Johannának a könyvben szereplő sorai is: „mert az otthon mindenki / egyenkénti arca felé történő / odafordulás” (Minden, otthon).

D. M.: Abban a Chilf-installációban, amelynek a címe a fenti idézetből származik, a Honvágy ismeretlen táj iránt címűben mintha felborulna az általad jelzett visszatérés esélye.

P. J.: Ha az utazás befelé történik, már jóval problematikusabb a honnan-hová kérdése.

D. M.: A borítón látható ennek a debreceni MODEM átriumába kiállított installációnak a fotója, az első borítón oldalról látunk egy lerogyott alakot, a hátsón meg hátulról, mintha a nem látható fejük bebújt volna a könyvbe.

P. J.: Rögeszmésen kereső alakok (hipotetikus arcuk épp a könyv belseje felé tekint), miközben áldozatai is a keresésnek, a rogyásban, ahogy mondod. Chilf képei, rajzai, installációi szédületesen repítenek befelé, miközben eltérő terekben, terekből illeszti össze alkotásait.

D. M.: Az elhelyezés módjából a torzó alakok nemlétező feje a másol-léttel teremt kapcsolatot. A fej mint a szellem helye és az arc érzelmi terepe, nincs jelen. Egyik képen sokfejű büntudatként van hét fej, ám az arcok ovális fehérségek. Arc-hiányok színhelye is a könyv.

P. J.: Milyen érzésekkel, gondolatokkal barangolsz a könyv „ismeretlen tájain”?

D. M.: Barangoltam, bolyongtam, kikötöttem egy-egy szövegszigeten, aztán bányászti rétegek: tájban, testben, lélekben; és nagyon lassan haladtam. A szövegek nem leszűkítették a képeket, hanem sokkal inkább összeszövődtek velük, igazi szövödmény ez a könyv, Táj ismeretlen állapotaimnak, ahogyan az egyik képcím mondja.

P. J.: Fokozatos ráközelítés, hihetetlen erővel sodró, magával rántó képvilág.

D. M.: De mire közelít rá?

P. J.: Pontosan arra kérdezel rá, amit nehéz pontosan megfogalmazni, könnyebb sorolni: ön- és világboncolás, szenvedéstörténet, szépségkeresés, groteszk asszociációk.

D. M.: Az Ágoston Vilmos-írásban a narrativitás merül fel, visszatérnek motívumok (átmentődnek, életidejük lesz), újrahasználandó anyagok az installációkban. Például a friss és a reménytelenül elfonnyadt, összeszáradt hámozott murkok (sárgarépák) egyéves „története”. (Lásd Index 5. és 6.) Az idő múlása az anyagok változásában történik. És ahogyan a lehámozott héjat is egy évvel később újra kiállítja, ebben nagy gondoskodás és tisztelet van. Aztán más szinten az antropomorf idő, ez egy másik nagy problémakör: múltfeldolgozás és jövő viszonya. (Pl. a Megjósolt emlék kép címe emberi, ám a kép mintha minden emberi időn túl vagy előtt volna.)

P. J.: Igen, a szokatlan anyagátvités különösen izgalmas: nekem nagyon tetszik a kiállítótér plafonjára létraként felfüggesztett állvány és a rá „kiterített” tészta. Az ellenpontozás számtalan variációjával találkozunk, amint jelzed, emberi, személyes terekben is.

D. M.: Ugyanakkor érintkezésekkel is. Az érintés művészeteként is látom. Száraz, megrepedezett tésztából kinövő drótszálak látványa, bőr és szőr képzetünket érinti, aztán más módon az akvarellekben a színek egymást érintik, például a Terhelt helyek sorozatban. Csövek, erezetek ágaznak, tátongnak üregesen, képeznek varratokat más formákkal és minősülnek át. Fizika, biológia, földrajz, pszichoterápia szövődik össze ebben a lélek-, test- és tájanatómiában. Az érintéshez különbség kell, ezért van szétszabdalva minden, hogy megérinthessék egymást. A tájrészletek mint szó szerinti függőkeretek, lógnak, lebegnek talajvesztetten, vándorolnak, ámyékot vetnek, olykor közös partszakaszokat, rétegződéseket, közös mintázatokat hoznak létre, vagy épp vadhúsként megérintenek egy táj-szervet.

P. J.: Miközben a külső és belső pólusai felszámolódnak, egymásba alakulnak.

D. M.: Az emberi alak feje befordul a szívbe, Brumi szíve helyén tintafolt van.

P. J.: „Szerv, Gyomor, Életfa, Vese, Konzerv, Ördög” – eltérő terek egymás mellé rendelése. Sokszor gondban vagyok kortárs kiállítóterekben: tudom interpretálni, conceptualizálni az alkotásokat, mégsem érzem elégségesnek, hitelesnek.

D. M.: És mitől lenne hiteles?

P. J.: Chilf Mária alkotásainak a megéltétség-fedezete van, emellett nem hideg, intellektuális kontribúciót követel a nézőtől, hanem egy hasonló megélté. A kortárs művészet irányzatait integrálva alkot, ezek azonban nem megelőzik az alkotás folyamatát, hanem természetesen bomlanak ki, szükségszerűen.

D. M.: Különböző típusú szövegek értik, értelmezik a képeit a könyvben, versek, regényrészlet, kritikai szakszövegek. Számomra Tzveta Sofronieva bolgár író Fél (Half) című regényének részlete kommunikál a leginkább Chilf képeivel. Idézem: „Mintha inkubátorba helyezett tájakat ábrázolnának, a föld belsejének metszeteit, fa- vagy kartondoboz lefűrészelt szeleteit. Felületük bőrre emlékeztetett. A kiugró felületeket tengerek és völgyek meg dombok töltötték ki. A dombok nyúlványai a ládából álló táj szélei fölött lebegtek. Fák nőttek a bizonytalan felületen. Az erős színek szinte ingerelték az érteket, és egy töprengő, természetkedvelő festőtől adtak hírt. Ismerte a dombok történetét, meg az anatómiájukat.” Ebben is látom a könyv szerkesztettségét, hogy teljesen máshol jár, játszódó szöveg Chilf-képeit meséli.

P. J.: Én ezt a regényrészletet most már csak úgy tudom olvasni, hogy Chilfről szól.

D. M.: Pedig egy lány, Frank Tulp anatómus és Ana Imgoff akvarellfestő lányának féltestvére utáni kereséséről szól, és amennyit a

részletből ki lehet venni, a művészet és a tudomány szövedékéről is. És így már a Chifl-művészetről is, mert pontosan ezt teszi, minden tudományos és művészi egyszerre nála. Ahogyan az anyagokhoz viszonyul, a testhez, a lélekhez, abban anatómus, felboncolja még a bőrt is pigmentektől a Malpighi-rétegig, de Rembrandt kifordított karjának szentelen tanulmányozóival ellentétben, érzővé teszi ezt a tudós anatómiát, ahogyan a bolgár író regényének elbeszélője is saját sorsába gyúrja apját és anyját, a tudományt és a művészetet. („Bármennyire is azt gondolták az emberek, hogy az értelemnek kevés köze van a művészethez, Tulp úr tudósként meg volt győződve arról, hogy a megértés mindig összefüggött vele.”) Chifl művei élveboncolások, de amit, akit boncol, nem adott, csak a boncolás felületei, fájdalmai. Nem kívülálló tudós, bár biztos kézzel – és ez a leginkább adott a képein, a kéz –, precízen szab, határokat.

P. J.: És egymásba gyúrja Testünk rejtett titkai című képsorozatában a szövettant és az esztétikumot. Itt egy gondolat erejéig visszakanyarodnék a narrativitáshoz: az énkérés története, ennek állomásai, az anatomizáló szemlélet, a kipreparált test és a tereket belakó anyagok és formák számomra Frida Kahlo rokonává teszik Chiflet. De míg Kahlót a saját arca foglalkoztatja, és ebből lesz a narratíva, addig Chifl éppen az arc takarásaiban, az arc hiánya révén, maszkokat ábrázolva beszél el az önmagaságot. Például a Mosolyogni tessék! című képre gondolok, amelyben az arc nem látható, mert a tükörbe merülve önmagát számolja fel. Az önmagaság pedig egyszerre szubjektív és szól a jelennek, felhívja a figyelmet az identitásvesztés peremeire, ahonnan zuhanni lehet vagy visszakapaszkodni.

D. M.: Én valahogy elvontabbnak érzékelem Chifl-művészetét, nem annyira csak a női identitás problematikája medrében születnek a művei. Lét-nemlét, ember(i)-természet(i), kultúra-kultúrán kívüli, és ezeknek sok-sok pigmentje, anyag-anyagtalan viszonya, megfoghatatlanság-megfesthetőség érintik műveiben egymást. Ennek a viszonyoknak szép tematizálása a kert és a vadon kettőse, keretezett irtása, más szinten a „papír rostjaiban folyó” ám szigorú kézzel szerkesztett festék. És ezek együtteséből jön létre a Privát dzsungel sorozat, mintha az önmagaság egyben mindig idegenség is lenne, a vadon, a vadhús is benne lenne.

P. J.: Képi áttétek, az anatómia esztétikája, az esztétika anatómiája nyelvén.

D. M.: Szövédmények – kedvenc címem: A minták kötnek, egyszerre jelenti, hogyan determinálnak a (múltbeli, genetikai) mintázatok, sejteink, ugyanakkor a kép kötésmenteként is látható, és ekkor már kiszabadul az emberi kézből a mintázat.

P. J.: Chifl Mária könyv-kiállítótermében hosszasan lehetne időzni. Saját időt teremt, a szemlélés betöltött idejét, amelyben saját múlt időnket műalkotás-mérőeszközökkel mérhetjük.

D. M.: És miközben e reflexív, keretező könyvben a két Horror vacui (1992, 2007) között felszakadoznak a képfelületek, az ellenálló fehérség domesztikációjának, bekerítésének, a megfoghatatlan megragadásának fejvesztő módjait érzékeljük, az értelmező szövegek dús metaforikusságában is, valahogyan már nem csak irtózunk a vad, üres (köztes?) terektől, inkább ismeretlen honvággyal érintenek meg.

Kategória: Téka

Denumire autor: Dánél Mónika - Pieldner Judit

Látó Szépirodalmi Folyóirat